

Værdi og store afgørende Betydning for Fremskridt og Udvikling og ønsker ikke paa nogen Maade at lægge Hindringer i Vejen for den udstrakte Raadighed over sine egne Anliggender, som Island har opnaaet gennem hele sin politiske Udvikling, og som har ført til, at Islænderne i alle indre Forhold selv bestemmer deres Lovgivning og selv administrerer deres Land. Der kan maaske rejses Tvivl om, hvorvidt en saa stor Adskillelse, som paa denne Maade er etableret mellem den indre Lovgivning paa Island og Danmark, ikke i sig bærer et Frø til Kravet om ogsaa en Adskillelse udadtil. De historiske Forhold synes at vise, at noget saadant ikke er udelukket. Det paa Island rejste Krav om at danne en fri og af Danmark uafhængig suveræn Stat er jo vel bekendt. Det rejses fra visse Sider atter og atter, og det gaar ikke an at gaa ud fra, at det som et teoretisk Krav ikke har nogen praktisk Betydning, men jeg tror dog, at det i Virkeligheden forholder sig saa, at kun et Mindretal af islandske Politikere ønsker at føre dette Krav igennem til dets yderste Konsekvenser, og at Forholdet er det, at den overvejende Del af den islandske Befolkning ikke ønsker at skilles fra Danmark, fordi man ikke tror paa, at dette vil byde Island virkelige Fordele. Men hvorledes end Stemmer og Stemning i saa Henseende maatte være delte paa Island, saa maa det være det danske Folks Sag at have sin Mening om Spørgsmaalet og at have Lejlighed til at udtale denne Mening klart og tydeligt. Det er da min Overbevisning, at det, som det danske Folk ikke ønsker og ikke vil række Haand til, er en Opløsning af det danske Rige. Og en Opløsning af det danske Rige vilde det være, hvis dette fremtidig skulde bestaa af to suveræne Stater: Kongeriget Danmark og Kongeriget Island med fælles Konge og med nogle midlertidige fælles Anliggender, som kun opretholdtes saa længe, som Island frivilligt og selvstændigt gav Danmark Fuldmagt til at føre disse Forretninger for Island, og saa længe, indtil Island maatte bestemme sig til selv at overtage disse Sager. En saadan Opløsning af det danske Rige kræves fra enkelte Sider paa Island. Det er altsaa min Tro, at det her kun drejer sig om et Mindretal, og at det store Flertal paa Island selv ser, hvor farlig en saadan Sønderdeling af Riget vilde være, og hvor lidet den vilde baade Island. — Men naar man ikke vil det hele, maa man vogte sig for at gøre det halve, og en Opløsning af det danske Rige vilde det ogsaa være at gøre Riget til et Dobbeltmonarki, selv om dette Dobbelt-

monarki faar Karakteren af en Realunion. Det danske Rige i sig selv er ikke saa stort, at det overhovedet taaler nogen Opløsning. De Forhold, vi gaar i Møde, stiller saa store Krav til Modstandskraften, at en Formindskelse af Riget kun kan betragtes som en Svækkelse. Men hvis Danmark er lille nu, hvorledes vil det da forholde sig med en selvstændig Stat som Island, baaret af en Nation paa ca. 90'000 Mennesker? Man kunde før Verdenskrigen hengive sig til en Formodning om, at den Tid nærmede sig, da det ikke mere var Magten, der sad i Høj-sædet, at Forholdet mellem Nationerne mere og mere vilde udvikle sig paa et Retsgrundlag, saa at den lille og svage Stat efterhaanden vilde være lige saa godt stillet i sit internationale Forhold som den store og stærke Stat. Man kunde tro, at den Udvikling, som karakteriseres ved de internationale Voldgiftsoverenskomster og ved Haagerdomstolen, maaske viste Vejen mod saadanne fredelige Tilstande. Men hvad end Fremtiden vil bringe, saa har Verdenskrigen jo nu ført os saare langt fra en saadan Tilstand, og den Deling af det danske Rige, som nogle maaske kunde have fundet forsvarlig i 1908, maa synes fuldkommen uantagelig i 1918.

Det konservative Folkepartis Udgangspunkt er da dette: Udadtil overfor fremmede Stater maa det danske Rige være eet, udadtil kan der ikke være Tale om to suveræne Stater, men kun om een Stat. Det er dette Standpunkt, som den danske Kommissions Medlemmer i den dansk-islandske Kommission i 1907 stillede sig paa. Kommissionen bestod den Gang af 13 danske og 7 islandske Medlemmer. Af de danske Medlemmer er endnu kun 4 i Live, nemlig de Herrer Folketingsmænd J. C. Christensen og N. Neergaard, Landstingsmand Anders Thomsen og endvidere forhenværende Landstingsmand N. Hansen, medens de øvrige danske Medlemmer siden er døde. Det var N. Andersen, Goos, H. N. Hansen, N. K. Johansen, P. C. Knudsen, Krabbe, Matzen, Madsen-Mygdal og Anders Nielsen. I denne Kommission forelagde de danske Kommissionsmedlemmer den 27. Marts 1908 deres Tilbud til Islænderne. Det hedder i dette Forslag, at Island er et frit og uafhængeligt Land med særlige Landsrettigheder indenfor det samlede danske Rige. I § 2 anføres da disse særlige Landsrettigheder, og i § 3 bestemmes, at i disse særlige Anliggender har Landet sin egen Lovgivning og Forvaltning, overensstemmende med Forfatningsloven for Islændernes særlige Anliggender. Under Forhandlingerne i